

“Xalq qəzeti”nin araşdırması

Bir sıra tarixi mənbələrdə, eləcə də “Wikipedia” Qlobal Elektron Kitabxanasında martın 15-i Azərbaycan xalqının görkəmli oğlu, “Artilleriya Allahı” kimi tanınan dünya şöhrətli general, hərbi strateq Əliağa Şıxlınskinin anadan olduğu gün kimi qeyd edilib. Biz də bu tarixi qəzetimizdə qeyd etmək üçün milli öyücümüz olan sərkərdənin həyat və fəaliyyətinin tanınmış tədqiqatçısı Şəmistan Nəzirliyə zəng vurub general barədə yeni araşdırmalarından söz açmasını xahiş etdik. Şəmistan müəllim qeyd etdi ki, Əliağa Şıxlınskinin anadan olduğu gün, ay, hətta il bilərəkdən saxtalaşdırılıb və burada düşmən əli olub. O, bu barədə dəfələrlə məsələ qaldırıb: “Dünyanın şöhrətliələrindən biri olan Əliağa Şıxlinski barədə təkcə anım günlərində yox, həmişə yazmaq olar, martın 15-də də, anadan olduğu aprelin 23-də də. Amma mütləq onun anadan olması tarixi dəqiq yazılmalı, yanlışlıq aradan götürülməlidir”.

15 mart general Əliağa Şıxlınskinin yanlış doğum tarixidir

Çox keçmədi ki, həmkarımız redaksiyamıza gəldi.

Hərb tarixinə ömrünün böyük hissəsini həsr etmiş, saysız-hesabsız tədqiqat əsərləri ilə bu sahənin inkişafına töhfələr vermiş Şəmistan Nəzirli bu gəlişi ilə, sanki, Əliağa Şıxlınskinin nəfəsini də redaksiyamıza gətirdi. Generalın əlyazmalar şəklində məktublarının surəti, orjinal fotosəkillər və bir sıra sənədlər yan-yana düzüldü.

Şəmistan Nəzirlinin dediklərindən: “Əliağa Şıxlinski haqqında ilk tədqiqat əsərimi yazanda universiteti təzə bitirmişdim. Çox gənc idim və bəzi yanlış məlumatların olması təbii idi. Onun həyatını yazan ilk tədqiqatçı Heydər Hüseynovu da aldatmışdılar. Əslində, bizə təqdim edilən sənədlərdə Ə.Şıxlınskinin 1863-cü ildə anadan olması göstərilirdi ki, sonradan 1884-cü ildə Sankt-Peterburqdan bir qədər aralıda olan “Tsarskoe selo” şəhərində olarkən sənədin əslini gördüm. Öyrəndim ki, doğum tarixi 1865-ci ilə təsadüf edən general vəfat etdikdən sonra varisi qalmadığından qaynının milliyətcə erməni olan həyat yoldaşı onun adından etibarnamə yazaraq özünü varis elan edib, həm də onun biqrafiyasında doğum tarixini saxtalaşdırmağa nail olub”.

Ş.Nəzirli Əliağa Şıxlınskinin dövrünün böyük hörmət və şöhrət qazanmış hərbi xadimlərindən biri olmaqla yanaşı, misilsiz istedadı, mərdliyi və hədsiz vətənpərvərliyi ilə fərqləndiyini də bildirdi. Qeyd etdi ki, 50 ildən çox nizami orduda xidmət etmiş general 4 müharibənin şahidi, 3-nün isə iştirakçısı olub. 1904–1905-ci illərdə Port-Arturda, 1914-cü ildən Birinci Dünya müharibəsində, 1918–1920-ci illərdə isə torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda işğalçı Ermənistan qarşı döyüşüb. Böyük Vətən müharibəsinin isə şahidi olan general “Xatirələrim” kimi qiymətli hərbi memuar

yazıb. Bu, Azərbaycan hərbi tarixində ilk və yeganə hərbi memuardır.

General uzun illər – 1879-cu ildən 1917-ci ilədək həyatının böyük hissəsini Vətəndən uzaqda yaşamasına baxmayaraq, ana dilini qoruyub saxlayıb. O, hətta Azərbaycanda hərbi lüğətin yaradıcısı olub, 1926-cı ildə Bakıda “Rusca-türkçə qısa hərbi lüğəti” 3 əlifbada – rus, ərəb və latın qrafikası ilə nəşr etdirib. Bu isə hərbi nizamnamələrin və ədəbiyyatın Azərbaycan dilinə tərcümə olunmasına kömək edib.

Müsaibimiz daha sonra bildirdi ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə milli ordumuzun yaradıcılarından biri də general Əliağa Şıxlinski idi. Görkəmli sərkərdənin xalqımız üçün ən böyük xidmətlərindən biri də 1917-ci ilin noyabrında olub. Həmin ayın 15-də Qafqaza qayıdan Şıxlinski ilk dəfə Tiflisdə azərbaycanlılardan ibarət milli korpus yaradıb, bununla da Milli Azərbaycan Ordusunun təməlini qoyub. 1918–1920-ci illərdə Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin təşkilində Əliağa Şıxlınskinin müstəsna rolu olub”.

Tədqiqatçı qeyri-adi fəaliyyəti ilə fərqlənmiş nadir hərbi mütəxəssislərdən olan Şıxlınskinin Fransanın generalına məxsus fəxri “Legion ordeni” və zabitlərə verilən “Legion xaçı” ilə təltif edilən yeganə azərbaycanlı olduğunu, ötən əsrin əvvəllərində hərbi mütəxəssislərin çox yüksək qiymətləndirdikləri “Şıxlinski üçbucağı” təliminin Rusiya, Fransa, Avstriya, Norveç, İsveçrə və digər qabaqcıl ölkələrin artilleriya məktəblərində dərslik kimi istifadə olunduğunu da vurğuladı.

Tədqiqatçı jurnalist sonda Azərbaycanın görkəmli oğlu Əliağa Şıxlınskinin xidmətlərinin əsrlər keçsə də, xatırlanacağı, xalqımızın onunla həmişə qürur duyacağını bildirdi.

Leyla QURBANOVA,
“Xalq qəzeti”